veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland

SPECIAL LANGDURIGE STROOMUITVAL

REGIONAAL RISICOPROFIEL

INLEIDING

Het regionaal risicoprofiel geeft een overzicht van de aanwezige risicovolle situaties en de mogelijke incidenttypen in het werkgebied van Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG). Als veiligheidsregio zijn we wettelijk verplicht een risicoprofiel op te stellen (art. 15 Wvr) en vierjaarlijks te actualiseren. Het risicoprofiel van VNOG is eind 2024 vastgesteld.

De internationale veiligheidssituatie verandert snel en ook ontwikkelingen zoals klimaatverandering vergroten de kans op grootschalige maatschappelijke verstoringen. In de methodiek van het risicoprofiel vallen deze verstoringen onder de zogenoemde exceptionele risico's die op nationaal, Europees en wereldwijd niveau spelen. Daarmee vallen ze buiten de scope van het regionaal risicoprofiel.

Als een risico zich op exceptioneel niveau voordoet, verzorgt VNOG de gevolgbestrijding. Denk bijvoorbeeld aan hoogwater of uitval van nutsvoorzieningen. Hiervoor beschikt VNOG over een robuuste en veerkrachtige crisisbeheersingsorganisatie.

Ontwikkelingen

De toenemende dreiging vraagt om een structurele en stabiele aanpak die onze regio voorbereidt op mogelijke maatschappelijke ontwrichting. VNOG heeft daarom gekozen om proactief aan de slag te gaan met een programma weerbaarheid.

In het programmaplan Weerbaarheid 2025-2028 VNOG is een worstcase-scenario van een langdurige 'black-out' als uitgangspunt genomen. Dit sluit aan bij de werkwijze van andere veiligheidsregio's, Defensie en politie. Dit scenario vormt een belangrijke basis voor de verdere activiteiten en is daarom, in deze special, uitgewerkt volgens de methodiek van het regionaal risicoprofiel.

Verstoring energievoorziening

Elektriciteit vormt de basis van vrijwel alle processen in onze samenleving. Zolang de stroom het doet, merken we nauwelijks hoe afhankelijk we daarvan zijn. Maar als de stroom langdurig uitvalt, wordt duidelijk hoe diep energie verweven is met zorg, veiligheid, communicatie, water, voedsel, mobiliteit en openbaar bestuur. Een langdurige stroomuitval is daarom geen technisch incident, maar een mogelijk maatschappij-ontwrichtend scenario.

Stroomuitval veroorzaakt kettingreacties: uitval van één systeem leidt tot verstoring van meerdere andere systemen. Zo leidt elektriciteitsuitval tot telecomuitval, waardoor (crisis)communicatie wegvalt. Dit vergroot onzekerheid en kan leiden tot sociale onrust. Elke extra afhankelijkheid tussen systemen vergroot de kans op vervolgstoringen. Daardoor wordt een crisis complexer en moeilijker te beheersen. In de methodiek van het regionaal risicoprofiel worden deze kettingreacties normaal niet meegenomen, om een objectief beeld per risico en incidenttype neer te kunnen zetten. Aangezien de verwevenheid bij dit scenario zo groot is, zijn de kettingreacties niet los te koppelen en daarom wel meegenomen.

Aan de inwoners is gevraagd om zich voor te bereiden op de eerste 72 uur (drie dagen) stroomuitval. Tijdens deze uren moeten zij zichzelf kunnen redden en voor elkaar kunnen zorgen. In die tijd kan de overheid hulp beter organiseren en actuele informatie verspreiden.
In het RRP 2025-2028 is een maatgevend scenario uitval elektriciteit opgenomen. Dit richt zich op een uitval van enkele uren tot maximaal 48 uur in één stad en de direct omliggende omgeving.

Het worstcasescenario in deze special gaat uit van een langdurige stroomuitval:

- **1–2 weken vrijwel volledige uitval**, gevolgd door
- **6–8 weken met regelmatige en onvoorspelbare stroomonderbrekingen** in de provincies Overijssel en Gelderland.

De combinatie van de duur en omvang van het getroffen gebied maakt dit wezenlijk anders dan een kortdurende storing.

Scenariobeschrijving op hoofdlijnen

Fase 1: eerste dagen – acute ontwrichting

In de eerste dagen overheerst de acute impact. Huishoudens, bedrijven en instellingen worden direct geraakt door het wegvallen van basisvoorzieningen. Al in de eerste uren vallen verlichting, verwarming, digitale systemen en communicatie uit. Na één tot twee dagen raken noodvoorzieningen uitgeput en ontstaan er problemen rond kwetsbare groepen. Tegelijkertijd zien we mooie maatschappelijke initiatieven die een deel van de problemen opvangen en worden noodsteunpunten ingericht. Na meerdere dagen ontstaat druk op openbare orde, zorgcapaciteit, zorgkwaliteit en het vertrouwen in het bestuur.

Fase 2: weken van instabiliteit en onzekerheid

Het karakter van de crisis verschuift na één tot twee weken. De volledige uitval maakt plaats voor een afwisselende beschikbaarheid van elektriciteit. Dat lijkt op het eerste gezicht een verbetering, maar in de praktijk leidt dit tot nieuwe problemen. Regelmatige stroomonderbrekingen maken plannen onmogelijk. Systemen kunnen niet stabiel worden opgestart, processen vallen telkens opnieuw uit en herstel blijft fragiel. Kleine verstoringen hebben steeds grotere gevolgen, juist omdat buffers zijn uitgeput.

De samenleving belandt in een toestand van aanhoudende onzekerheid: niemand weet wanneer de stroom terugkeert en voor hoe lang. Dit verstoort niet alleen technische processen, maar beïnvloedt ook menselijk gedrag en vertrouwen.

Risicobeoordeling

Impact

Het scenario heeft een catastrofale impact, vooral door de aspecten:

- Langdurige verstoring van het dagelijks leven.
- Ernstige sociaalpsychologische effecten.
- (Structureel) lichamelijk lijden.
- Zware economische schade.

Catastrofaal

Waarschijnlijkheid

Het scenario wordt als mogelijk beoordeeld, op basis van de volgende aspecten:

- Nederland bevindt zich in een verhoogd hybride dreigingslandschap.
- Regionale storingen van meerdere dagen zijn zeldzaam, maar gebeuren wel. Ook in Europees verband (Spanje en Berlijn).
- Zes weken systeemontwrichting is uitzonderlijk, maar is in andere landen (VS, Canada, Oekraïne) aantoonbaar voorgekomen.
- Toenemende complexiteit, veroudering van infrastructuur en klimaatstress vergroten de kans op kettingreacties.

Mogelijk

REGIONAAL RISICOPROFIEL 2025-2028

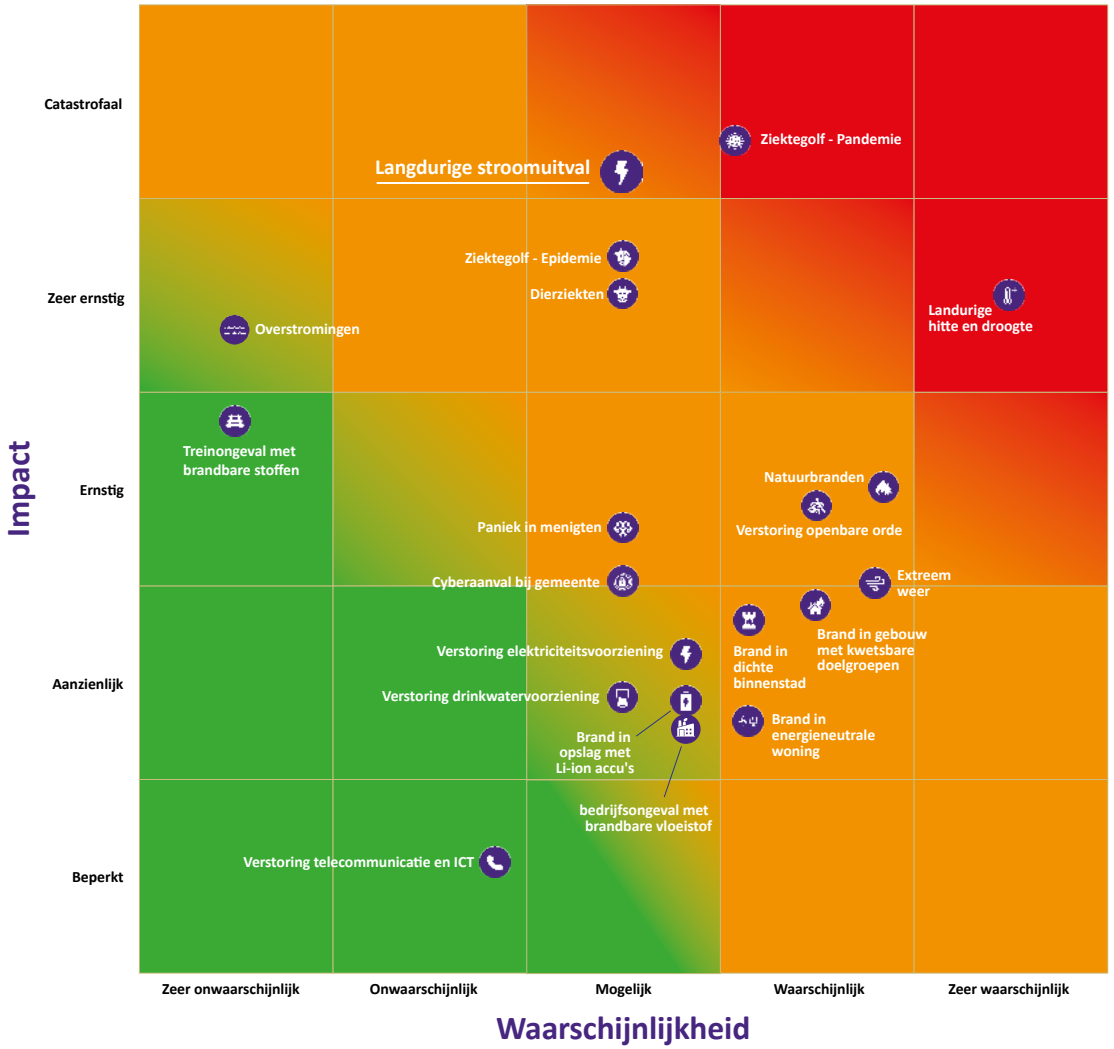

veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland

GHOR Noord- en Oost-Gelderland

BRANDWEER Noord- en Oost-Gelderland

HATTEM OLDEBROEK HEERDE ELBURG EPE HARDERWIJK NUNSPEET
ERMELO PUTTEN APELDOORN VOORST LOCHEM ZUTPHEN
BRUMMEN BRONCKHORST BERKELLAND OOST GELRE WINTERSWIJK
DOETINCHEM AALTEN MONTFERLAND OUDE IJSSELSTREEK